

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Helminen, J., Markkanen, U. & Säilä, T. (2020) Sosiaali- ja terveysalan yhteisen osaamisen kehittäminen lisä-, täydennys- ja erikoistumiskoulutuksilla. SOTETIE-hankeen blogi, 16.6.2020.

URL: <https://blogi.savonia.fi/sotetie/2020/06/16/sosiaali-ja-terveysalan-yhteisen-osaamisen-kehittaminen-lisa-taydennys-ja-erikoistumiskoulutuksilla/>

Sosiaali- ja terveysalan yhteisen osaamisen kehittäminen lisä-, täydennys- ja erikoistumiskoulutuksilla

Jatkokyselyssä vastaajien tuli arvioida 33 sosiaali- ja terveysalan yhteisen osaamisalueen soveltuvuutta ammatilliseksi lisäkoulutukseksi, lyhytkestoiseksi täydennyskoulutukseksi, pitkäkestoiseksi täydennyskoulutukseksi ja/ tai erikoistumiskoulutukseksi.

SOTETIE-hankkeen työpaketin viisi (toimenpide 5.2) ennakkokyselyssä ja maaliskuussa 2020 järjestetyissä työpajoissa kartoitettiin sosiaali- ja terveysalalla työskentelevien näkemyksiä osaamisen kehittämistarpeista.

Ennakkokyselyn ja työpajojen tuloksiin perustunut jatkokysely (Webropol) lähetettiin sosiaali- ja terveysalan toimijoille vastattavaksi ajalla 17.4.–30.4.2020. Vastauksia saatiin 216 sosiaali- ja terveysalalta työskentelevältä. Vastaajista 166 (77 %) työskentelee sosiaalialalla ja 50 (23 %) terveysalalla. Asiakas- ja potilastyössä vastaajista työskentelee 111 (51 %), johto- ja esimiestehtävissä runsas kolmannes eli 77 (36 %) ja kehittämis-, tutkimus- ja suunnittelu- sekä hanke- ja projektityötehtävissä 28 (13 %). Jatko-kyselyyn vastanneet työskentelevät sosiaali- ja terveydenhuollon eri yhteistoiminta- / erityisvastuualueilla: 41 (19 %) HYKS:n, 33 (15 %) TYKS:n, 32 (15 %) TAYS:n, 57 (26 %) KYS:n ja 53 (25 %) OYS:n erva alueilla.

Alkuvuoden ennakkokyselyyn vastanneet ja työpajoihin osallistuneet kuvasivat niitä osaamisen kehittämistarpeita, jotka liittyvät sosiaali- ja terveysalalla työskentelevien yhteiseen osaamiseen. Kuvausten perusteella muodostui 33 sosiaali- ja terveysalan yhteistä osaamisaluetta. Jatkokyselyssä vastaajien tuli arvioida näiden 33 sosiaali- ja terveysalan yhteisen osaamisalueen soveltuvuutta ammatilliseksi lisäkoulutukseksi (½ –2 päivää), lyhytkestoiseksi täydennyskoulutukseksi (1–5 op), pitkäkestoiseksi täydennyskoulutukseksi (15–30 op) ja/ tai erikoistumiskoulutukseksi (vähintään 30 op). Vaihtoehtona oli myös, että tarvetta lisä-, täydennys- tai erikoistumiskoulutukselle ei ole tai vastaaja ei osaa sanoa. Vastaajat saivat valita osaamisalueittain yhden tai useamman vastausvaihtoehdon. Jatkokyselyn vastaukset on koottu taulukkoon 1.

Vastausten perusteella (taulukko 1) sosiaali- ja terveysalalla työskentelevien yhteisen osaamisen kehittämiseksi arvioitiin paremmin soveltuvan lisäkoulutus (½ –2 päivää) ja lyhytkestoinen täydennyskoulutus (1–5 op) kuin pitkäkestoinen täydennyskoulutus (15–30 op) tai erikoistumiskoulutus (vähintään 30 op). Vastausvaihtoehtoa ”Ei tarvetta lisä-, täydennys- tai erikoistumiskoulutukselle” valittiin jonkin verran ja vastausvaihtoehto ”En osaa sanoa” tuli myös valituksi. Yhteisistä osaamisalueista Robotiikka tuotti eniten ”En osaa sanoa” -vastauksia (27 % vastaajista valitsi tämän yhdeksi vastausvaihtoehdoksi).

Sosiaali- ja terveysalalla työskentelevien yhteisen osaamisen kehittämiseksi arvioitiin paremmin soveltuvan lisäkoulutus ja lyhytkestoinen täydennyskoulutus.

Vastaajista (n=216) yli puolet (51 %) arvioi Ammattietiikan soveltuvan toteutettavaksi lyhyen (½ –2 pvä) lisäkoulutuksella ja lähes puolet (47–49 %) koki lisäkoulutuksen sopivan koulutusmuodoksi myös osaamisalueille Tiimityö, Työelämä ja alustaidot sekä

Palvelujärjestelmä. Toisaalta noin viidennes vastaajista ei kokenut koulutustarpeita Ammattietiikan alueella (taulukko 1).

Viidennes vastaajista ei kokenut koulutustarpeita Ammattietiikan alueella.

Lyhytkestoista täydennyskoulutusta pidettiin sopivana koulutusmuotona mm. seuraavilla yhteisillä osaamisalueilla: Asiakkaan/ potilaan osallisuuden edistäminen, Asiakas- ja palvelusuunnitelma, Asiakas-/ potilastyön dokumentointi/ raportointi sekä Palvelutarpeiden arviointi. Noin puolet vastaajista (48–50%) oli valinnut täydennyskoulutuksen sopivan osaamisen kehittämisen muodoksi näillä osaamisalueilla (taulukko 1).

Osaamisalueilla Vaikuttavuuden arviointi, Kehittämisen- ja tutkimustyö, Toiminta- ja työkyvyn arviointi sekä Hyvinvoinnin ja terveyden kokonaisvaltainen arviointi osaamisen kehittämiseksi ehdotettiin sekä lyhytkestoista (1–5 op) että pitkäkestoista (15–30 op) täydennyskoulutusta, mutta vastauksista on nähtävissä myös tarvetta erikoistumiskoulutuksiin kyseisillä osaamisalueilla. Näitä erikoistumiskoulutuksen tarpeita on tarkasteltu erikseen blogissa ”Sosiaali- ja terveystieteiden ehdotuksia erikoistumiskoulutuksiksi”. Blogi löytyy nettisivulta <https://blogi.savonia.fi/sotetie/>.

Toiminta- ja työkyvyn arviointi sekä Hyvinvoinnin ja terveyden kokonaisvaltainen arviointi osaamisalueilla vastauksista on nähtävissä tarvetta myös erikoistumiskoulutuksiin.

Sosiaali-, terveys- ja hyvinvointialan (SoTeHy) ennakkointiryhmä on työelämän ja koulutuksen asiantuntijoista koostuva osaamisen ennakkoinnin asiantuntijajelin. Se suosittaa sosiaali- ja terveys- ja hyvinvointialojen palveluntuottajia vahvistamaan ja varmistamaan henkilöstönsä osaamista asiakkaiden/ potilaiden toimintakyvyn arvioinnissa, tukemisessa ja seurannassa. Toimintakykyosaamista tarvitaan kaikissa sosiaali- ja terveystieteiden palveluissa, joissa ammattilaiset kohtaavat asiakkaita ja potilaita niin sairaaloiden osastoilla kuin sosiaalipalveluiden osa-alueilla tai hyvinvointipalveluissa. Kehittämistoimiksi ennakkointiryhmä ehdottaa mm. täydennyskoulutusta. Kehittämistoimilla tulisi varmistaa sotehy-palveluissa toimivien toimintakykyosaamisen riittävä taso. Toimintakykyosaamisen kehittämisessä pidettiin tärkeää tavoitella kansallisesti yhdenmukaisia käytäntöjä ja toimintatapoja. (Osaamisen ennakkointifoorumi 2019.)

Tämän jatkokyselyn vastaukset ovat samassa linjassa edellä mainitun suosituksen kanssa. Toimintakykyosaamiseen voidaan nähdä sisältyvän useita kyselyssä eriteltyjä osaamisalueita, mm. Asiakkaan/ potilaan osallisuuden edistäminen, Asiakas- ja palvelusuunnitelma, Asiakas-/ potilastyön dokumentointi/ raportointi, Palvelutarpeiden arviointi, Toiminta- ja työkyvyn arviointi sekä Hyvinvoinnin ja terveyden kokonaisvaltainen arviointi. Voisiko näistä osaamisalueista koota kuitenkin pitkäkestoisen täydennyskoulutuskokonaisuuden, jossa olisi laajuudeltaan erilaisia osakokonaisuuksia?

TAULUKKO 1. Arvio sosiaali- ja terveystieteiden työskentelevien yhteisten osaamisalueiden soveltuvuudesta ammatillisiin lisä- ja täydennyskoulutuksiin sekä erikoistumiskoulutuksiin (n= 216).

Sosiaali- ja terveysalan yhteiset osaamisalueet	Lisäkoulutus (½–2 päivää)	Lyhytkestoinen täydennyskoulutus (1–5 op)	Pitkäkestoinen täydennyskoulutus (15–30 op)	Erikoistumis koulutus (vähintään 30 op)	Ei tarvetta lisää-, täydennys- tai erikoistumis koulutukselle	En osaa sanoa	Vastaajia
Ammattietiikka	111	54	14	4	47	11	216
Asiakasihtöisyys	80	89	34	6	34	4	216
Asiakas-/ potilasturvallisuus	92	85	29	7	25	10	216
Monia palveluja tarvitsevat asiakkaat/ potilaat	75	83	59	21	12	4	216
Lainsäädäntö	97	80	40	14	7	8	216
Sosiaaliturva	90	82	35	10	13	14	216
Palvelujärjestelmä	101	73	45	7	13	8	216
Asiakkaan/ potilaan kohtaaminen	96	87	30	8	28	7	216
Vuorovaikutus asiakkaan/ potilaan kanssa	87	93	38	11	25	5	216
Motivoiva haastattelu	98	98	31	8	13	5	216
Asiakkaan/ potilaan osallisuuden edistäminen	83	109	43	12	11	3	216
Kokemusasi antuntijuus	73	81	34	13	31	14	216
Hyvinvoinnin ja terveyden kokonaisvaltainen arviointi	51	92	69	29	17	12	216
Toiminta- ja työkyvyn arviointi	49	88	70	32	20	11	216
Palvelutarpeiden arviointi	61	103	56	20	15	8	216
Asiakas-/ palveluneuvonta	73	96	32	10	34	14	216
Asiakas-/ palveluohjaus	63	92	46	21	30	15	216
Asiakas- ja palvelusuunnitelma	70	108	37	9	22	12	216
Asiakastyöprosessi	67	94	40	17	24	19	216

Asiakas-/ potilastyön dokumentoi nti/ raportointi	86	108	34	9	15	8	216
Monialainen ja - ammattiline n työ	72	93	56	23	20	9	216
Verkostotyö	80	98	36	10	19	15	216
Digitaaliset palvelut ja sähköinen asiointi	81	91	51	24	17	5	216
Robotiikka	51	49	26	20	41	59	216
Näyttöön perustuva toiminta	56	71	50	20	23	46	216
Jatkuva oppiminen	91	58	21	10	32	35	216
Työelämä- ja alaistaidot	102	75	23	10	24	15	216
Tiimityö	106	89	25	7	19	9	216
Työhyvinvoi nti	98	95	40	17	10	6	216
Laatutyö ja sen arviointi	57	93	63	23	18	12	216
Vaikuttavuu den arviointi	55	93	82	26	8	8	216
Kehittämis- ja tutkimustyö	35	68	75	56	19	18	216
Opiskelijan ohjaus	99	86	23	4	25	15	216
Yhteensä	2586	2854	1387	518	711	444	

Kirjoittajat

Jari Helminen yliopettaja (sosiaaliala), SOTETIE-hankkeen koordinaattori Diakonia-ammattikorkeakoulussa

Ulla Markkanen, lehtori, SOTETIE-hankkeen asiantuntija Tampereen ammattikorkeakoulussa

Tiina Säilä, lehtori, SOTETIE-hankkeen projektipäällikkö Tampereen ammattikorkeakoulussa

SOTETIE on Euroopan sosiaalirahaston ja Pohjois-Pohjanmaan ely:n rahoittama hanke.

Lähteet

Osaamisen ennakointifoorumi. 2019. Suositus sosiaali-, terveys- ja hyvinvointialan palveluntuottajien henkilöstön toimintakykyosaamisen vahvistamisesta sekä näiden ammattialojen koulutuspalveluiden tuottajien toimintakykyosaamisen tarjonnan kehittämisestä (2.12.2019). Saatavilla: <https://www.oph.fi/fi/palvelut/osaamisen-ennakointifoorumi-oef>.